

■ **Тетяна Васильєва**
Tetiana Vasylieva

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківської справи
Державного вищого навчального закладу
"Українська академія банківської справи
Національного банку України" (м. Суми)
Dr. Habil. (Economics), Professor, Head of the
Department of banking of the Ukrainian Academy
Of Banking Of The National Bank Of Ukraine
(Sumy)

■ **Наталія Євченко**
Nataliia Yevchenko

Кандидат економічних наук, доцент кафедри
банківської справи Державного вищого
навчального закладу "Українська академія
банківської справи Національного банку
України" (м. Суми)
Ph.D. (Economics), Associate Professor of the
Department of banking of the Ukrainian Academy
Of Banking Of The National Bank Of Ukraine
(Sumy)

Фінансову грамотність сумчан від школяра до пенсіонера підвищує банківська академія

The Academy of Banking improves financial
competence of Sumy inhabitants
from a pupil to a pensioner

Національний банк України з 2012 року спільно з вищими навчальними закладами реалізовує ряд заходів з метою підвищення фінансової грамотності населення. Зокрема ДВНЗ "Українська академія банківської справи Національного банку України" активно підтримує ініціативи НБУ та на постійній основі працює над проектами у сфері фінансової освіти, які охоплюють різні вікові та соціальні групи населення і реалізуються за двома напрямками. Перший включає соціальні та консультаційні проекти для широких верств населення, вчителів шкіл, працівників підприємств та організацій. Другий напрям передбачає проведення просвітніх заходів для школярів та молоді.

As from 2012, the National Bank of Ukraine jointly with institutes of higher education introduces measures that are aimed at improvement of population's financial competence. In particular, the Ukrainian Academy Of Banking Of The National Bank Of Ukraine supports the NBU initiatives actively and carries out projects in the scope of financial education on continuing basis; the projects involve different age and social groups of the population and are realized by two areas. The first one includes social and counseling projects for broad cross-section of the population, school teachers, employees of enterprises and organizations. The second one provides for making educational arrangements for pupils and youth.

Одним із перших проектів академії у сфері фінансової освіти стали заняття з підвищення фінансової грамотності для вчителів шкіл міста Суми, оскільки саме вчитель формує у дитини комплекс знань про навколишній світ і закони життя в ньому. Для координації зусиль науковців і педагогів усіх ланок освіти з метою популяризації в суспільстві ідеї фінансової грамотності Українська академія банківської справи НБУ запровадила курс з основ обачливої фінансової поведінки для вчителів сумських шкіл. Під час лекцій педагоги знайомляться з основами обачливої поведінки поміркованого споживача фінансових послуг, дізнаються про неправомірне використання персональних даних, про права споживачів банківських послуг та їхній захист. У рамках цього проекту в квітні 2014 року в науковій бібліотеці академії відбувся семінар для вчителів загальноосвітніх шкіл міста, під час якого відбулося обговорення Закону України "Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні". Такі заходи дають змогу розглядати найбільш проблемні питання, пов'язані з викладанням курсу "Основи економіки" в школах, розширюють фінансові знання педагогів, які вони передають підростаючому поколінню.

Уже третій рік поспіль академія проводить освітні заходи і серед працюючого населення міста Суми. Вони відбулися на багатьох великих підприємствах та в організаціях міста. Під час лекцій та тренінгів, працівники отримують інформацію щодо операцій з платіжними картками та їхніх переваг для споживачів, розглядають особливості окремих операцій із картками та основні умови договорів у межах реалізації зарплатного проекту, вивчають

Учні з цікавістю знайомляться з діючою моделлю роботи банку.

Переможці конкурсу “Школа юного банкіра”.

основи особистої безпеки розрахунків з використанням платіжних карток. На кожному занятті слухачі обговорюють із запрошеними на лекцію представниками банків проблемні питання, які виникають у них при проведенні операцій із платіжними картками.

Додатковим інструментом ознайомлення населення з фінансовим ринком та його можливостями, особливо в умовах розширення спектра фінансових продуктів та їхнього ускладнення, став **інтерактивний проект “Фінансово-кредитний консультант”**, у рамках якого на форумі академії постійно консультують громадян у реальному часі. Проведення такого навчально-роз’яснювального заходу кваліфікованими викладачами забезпечує об’єктивність в оцінці фінансових послуг та процесів, запобігає просуванню та рекламуванню окремих фінансових продуктів чи кредитних установ. Основними цілями реалізації проекту “Фінансово-кредитний консультант” є формування фінансово-кредитної культури, насамперед у молоді, та підвищення рівня загальної фінансової грамотності; створення освітньої і консультаційної системи для забезпечення всіх зацікавлених необхідними споживчими знаннями та базовими навичками з надання фінансових послуг банками України; поширення об’єктивної інформації про ризики у банківській сфері; зміцнення особистої фінансово-кредитної безпеки громадян та інше. На допомогу користувачам постійно оновлюється словник фінансово-кредитних понять і термінів, який забезпечує учасників додатковою інформацією про фінансовий ринок, стан та діяльність банків, найпоширеніші й нові фінансові продукти, актуальні зміни і доповнення в нормативно-правовому полі та інше.

Численні міжнародні та вітчизняні дослідження засвідчили, що пересічний українець переважно користується лише простими банківськими послугами та не довіряє фінансовим установам, оскільки має негативний досвід необачливої фінансової поведінки. Тож з метою надання юридичної допомоги населенню при укладенні кредитних, депозитних та інших договорів із фінансовими установами і проведення правороз’яснювальної роботи для захисту інтересів споживачів фінансових послуг в академії діє **юридична клініка “Progesto”**. Допомогу громадянам безкоштовно надають практикуючі адвокати і студенти-консультанти академії.

Щорічно за участі Національного банку України, Міністерства освіти і науки України, регулюючих органів

проводиться **Всесвітній тиждень грошей**. Він є масштабним міжнародним проектом, завдяки якому діти і підлітки отримують знання щодо ефективного ведення сімейного бюджету і створення заощаджень. Викладачами академії під час цього заходу проводяться екскурсії для школярів до навчально-тренувального банку “Академ-банк” і Музею розвитку банківської справи на Сумщині та історії грошей. Учні не лише дізнаються багато цікавого з історії банківництва, а й пізнають ази практичної роботи кредитно-фінансового закладу.

Під час екскурсій школярі мають можливість ознайомитися із діючою моделлю роботи банку та дізнатися про його організаційно-управлінську структуру; основні послуги, які надаються банком юридичним та фізичним особам; роботу з клієнтами при проведенні готівкових та розрахункових операцій.

У Музеї розвитку банківської справи на Сумщині та історії грошей школярам розповідають про еволюцію форм грошей і сучасні гроші, про особливості ведення банківської справи на Сумщині. Цей унікальний музей представляє не лише історію фінансових та банківських установ, а й історію грошей, у тому числі грошей незалежної України, біографії видатних фахівців банківської справи. В експозиції можна побачити численні документи, фотоматеріали, металеві гроші (монети, сувенірні злитки), пам’ятні медалі Національного банку України, технічне

Турніри юних економістів завжди проходять у формі жвавих рольових ігор.

та інше приладдя, яке використовувалося в банківських установах наприкінці ХХ ст.

Викладачі академії проводять для учнів **заняття з дисципліни “Основи економіки”, конкурси, тренінги та вікторини**. Зокрема, під час тренінгів, присвячених інфляції, школярі знайомляться із сутністю і механізмом її виникнення та вимірювання; вивчають фактори інфляції, класифікацію її видів; учаться розраховувати індекс цін і темп інфляції. Під час проведення інтерактивних вікторин про гроші учні дізнаються про історію їхнього виникнення, національну валюту України та елементи її захисту тощо. Школярі із задоволенням беруть участь у вікторинах та цікавляться особливостями зміни елементів захисту банкнот залежно від номіналу, технологією виготовлення паперових грошей та монет тощо.

З метою популяризації економічної освіти, поширення фінансових знань, виховання споживчої культури в молоді викладачі академії постійно проводять заняття з учнями старших класів у рамках роботи **“Школи юного економіста”**. Всі заняття відбуваються на основі презента-

ційного матеріалу з великою кількістю прикладів, статистичних і звітних даних. Зустрічі проходять у формі бесід, під час яких старшокласники мають змогу висловити свою думку щодо теми, яка розглядається. Така форма співпраці виявилася дуже ефективною, оскільки невимушена атмосфера спонукає школярів мислити неординарно та брати безпосередню участь в обговоренні базових економічних категорій. Корисним результатом таких зустрічей є підвищення зацікавленості учнів у вивченні економічних дисциплін.

Розширенню меж сприйняття школярами економічної сутності діяльності банків та банківської системи України сприяє започаткована академією спільно з Приватбанком у 2012 році **школа юного банкіра “Фінансовий успіх”**, у якій учні середнього та старшого віку навчаються основам фінансових знань. Представники банку разом із викладачами академії в доступній та ігровій формі розповідають юним банкірам про гроші, банки та основи їхнього функціонування, банківські продукти і послуги, банківські професії, можливості сучасних технологій у банківській сфері. Всі зустрічі зі школярами відбуваються в атмосфері взаєморозуміння та позитивного настрою на базі навчально-тренувального банку “Академ-банк”. Заняття проходять у формі тренінгів, ділових ігор, конкурсів, за результатами яких найактивніші учасники, отримують призи та солодкі подарунки. В рамках проекту проводиться тестування, яке дає змогу визначити сферу інтересів, здібності, рівень комунікабельності учасників. Корисною традицією школи юного банкіра “Фінансовий успіх” є проведення конкурсу на кращий кросворд на тему “Банки та банківська діяльність”, під час проведення якого учасники мають змогу продемонструвати знання, отримані у цій школі. Переможців конкурсу визначають за підсумками відкритого голосування на сайті академії.

Ще одним цікавим проектом, спрямованим на виховання фінансової культури школярів Сумського регіону, є започаткована радою молодих учених академії **“Школа підвищення фінансової грамотності школярів”**. Її актуальність полягає в тому, що в школах нашої країни поки що практично не викладають фінансову грамотність, тож ми, по суті, пішли на експеримент. До речі, в 2012–2013 навчальному році вже було апробовано пілотний курс “Фінансова грамотність” для учнів 10-х класів в 14 областях України відповідно до наказу Міносвіти від 19.07.2012 р. № 828 “Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації України на 2012–2019 роки”. Проте, на жаль, школи Сумської області поки ще не задіяні в цьому проекті. Тож “Школа підвищення фінансової грамотності школярів” покликана допомогти впровадити такий курс у програму загальноосвітніх навчальних закладів регіону. Навчаючись у такій школі, учні отримують базові знання про сімейний бюджет, податки та податкову культуру, сучасні фінансові продукти і послуги та розвивають навички користування ними, грошові перекази, іноземну валюту і валютні операції, а також опановують способи пошуку достовірної фінансової інформації, планування сімейного бюджету й ощадливої поведінки. Ознайомлення з фінансовою та юридичною складовими запозичень, страхуванням і особливостями фінансового та бюджетного планування допоможуть школярам навчитися правильно формувати власний бюджет і захиститися від ризиків. Окрім здобуття необхідних фінансових знань,

навчання в “Школі підвищення фінансової грамотності” допоможе розвинути практичні навички їх застосування, що дасть змогу школярам у майбутньому впевненіше почуватися в сучасному світі та приймати правильні самостійні фінансові рішення.

У вересні 2013 року в академії було започатковано проєкт **“Найкраща професія – банкір”**. Його метою є ознайомлення школярів із професіями, пов’язаними з банківською діяльністю. Викладачі академії під час тренінгів та ділових ігор знайомлять учнів і студентів з історією грошей, походження банків, становлення та розвитку банківської системи України. За час існування проєкту в ньому взяли участь більше десяти шкіл Сум та області, а в лютому 2014 року у ньому були задіяні учні разом зі своїми батьками. Для них провели міні брейн-ринг, запитання якого стосувались фінансів, грошей, банківської справи. Неформальне спілкування дуже сподобалося школярам та їхнім батькам, які виявилися більш обізнаними та фінансово грамотними.

На базі академії вже кілька років поспіль проводиться обласний та всеукраїнський **“Турнір юних економістів”**, у якому із задоволенням беруть участь школярі з різних областей України. Це командне змагання з економіки, яке проводиться у формі рольової гри, що сприяє набуттю вміння школярами розв’язувати складні економічні проблеми, робити доповіді, грамотно формулювати і захищати власні думки в наукових дискусіях.

Уже стала традиційною молодіжна **соціально-економічна гра “Моя Сумщина”**, яка щороку збирає чимало учасників. Її метою є залучення молоді до вирішення актуальних соціальних, економічних та екологічних завдань розвитку краю. У грі беруть участь учні 9–11 класів загальноосвітніх шкіл та молоді відповідного віку з позашкільних, професійно-технічних навчальних закладів, студенти ВНЗ I–II рівня акредитації. У ході виконання творчого завдання, яке розкриває найгостріші проблеми соціально-економічної сфери Сумщини, зокрема фінансово-кредитні, конкурсанти демонструють цікаві та оригінальні підходи до їх вирішення.

Задля підвищення ефективності й розширення кола проєктів із формування фінансової культури (насамперед у молоді) і рівня фінансової грамотності населення ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ” активно бере участь у грантових програмах із відповідної тематики. Так, у серпні 2014 року до академії надійшло підтвердження про перемогу двох модульних проєктів за напрямом Жана Моне грантової програми європейського Союзу Еразмус+ (ERASMUS + Programme: Jean Monnet Action) за результатами конкурсу, оголошеного у вересні 2013 року. Обидва проєкти передбачають проведення заходів із підвищення рівня фінансової обізнаності й фінансової безпеки для різних категорій слухачів: школярів, студентів, аспірантів, учителів шкіл, волонтерів громадських організацій, підприємців.

Колектив академії й надалі розширює творчі пошуки щодо розробки та впровадження нових проєктів у сфері фінансової просвіти. На нинішній навчальний рік академія ставить амбітні цілі та завдання – залучення до своїх просвітніх проєктів ще ширшого кола учасників. Зокрема планується проведення занять із фінансової та комп’ютерної грамотності для пенсіонерів, які є однією з найбільш соціально незахищених та фінансово недосвідчених категорій населення. □